

Valtioneuvoston kehittämistyöryhmän raportin ehdotukset tiivistelmä

2 Yhtenäisempi valtioneuvosto ja sen toimintaedellytysten parantaminen

2.1 Valtioneuvoston rakenne

Ruotsin uudistuksen tavoitteiden suuntaisesti työryhmä katsoo, että valtioneuvoston toimintaa tulee kehittää ja sen toimintaedellytyksiä parantaa. Uudistukset voidaan toteuttaa KEHU-komitean mietinnössä todettujen tavoitteiden mukaisesti.

Suomen ja Ruotsin poliittinen ympäristö eroavat kuitenkin historiallisesti merkittävästi toisistaan. Tämän vuoksi työryhmän mielestä ei ole järkevää kopioida Ruotsin yhtenäisen valtioneuvoston mallia rakenteen osalta. Sen sijaan on perusteltua pyrkiä käytännön menettelyjä kehittämällä kohti yhtenäisempää valtioneuvoston toimintaa ilman rakennemuutoksia kollegiaalisemman työskentelytavan saavuttamiseksi.

2.2 Yhtenäisemmän valtioneuvoston toimintaedellytykset

2.2.1 Yhtenäinen henkilöstöpolitiikka, henkilöstön liikkuvuus ja työkierto

Työryhmä esittää, että ministeriöiden henkilöstön rekrytointiin liittyvät asiat keskitetään entistä enemmän hoidettavaksi valtioneuvoston hallintoyksikössä.

Tämän lisäksi työryhmä esittää, että ministeriöt hyödyntäisivät nykyistä laajemmin mahdollisuutta siirtää valtioneuvoston yleisistunnon nimitettäväksi kuuluva virkamies valtioneuvoston käytettäväksi samoin kuin mahdollisuutta siirtää virkamies valtion virkamieslain 20 §:n mukaisesti määräajaksi työskentelemään osin tai kokonaan toisen viraston toimivaltaan kuuluvissa tehtävissä.

2.2.2 Valtioneuvostoon yhteinen palkkausjärjestelmä

Työryhmä ehdottaa, että ryhdytään pikaisesti valmistelemaan yhteistä valtioneuvoston palkkausjärjestelmää ja selvitetään muutoksen lyhyen ja pitkän aikavälin kustannusvaikutukset. Yhteinen palkkausjärjestelmä valtioneuvostossa auttaisi henkilöstön joustavassa siirtymisessä ministeriöstä toiseen.

Tällä hetkellä käytössä olevista erilaisista palkkausjärjestelmistä johtuvat esteet henkilön siirtymiselle toiseen ministeriöön voidaan väliaikaisesti hoitaa ottamalla käyttöön määräaikainen siirtymälisä.

2.2.3 Ylimmän virkamiesjohdon valintalautakunnan perustaminen

Työryhmä ehdottaa, että ylimmän johdon rekrytoinnin tueksi ja yhtenäistämiseksi perustetaan erityinen valintalautakunta. Lautakunnan tehtävänä olisi tukea ministeriöitä rekrytoinneissa ja arvioida ylimmän johdon tehtäviin hakeutuvien johtamistaitoja. Ylimmän virkamiesjohdon rekrytoinnin yhdenmukaistamisella ja johtamiskyvyn keskitetyllä arvioinnilla olisi työryhmän käsityksen mu-

kaan saavutettavissa merkittäviä hyötyjä yhtenäisemmän valtioneuvoston toimivuuden kannalta.

2.2.4 Yhteensopivien tietojärjestelmien käyttöönotto

Työryhmä ehdottaa, että yhtenäiset tietojärjestelmät otetaan käyttöön koko valtioneuvostossa ja niissä on oltava toimivat rajapinnat myös muihin julkisiin järjestelmiin, kuten maakuntiin ja kunnallishallintoon.

2.3 Valtioneuvoston toiminta ja suhde eduskuntaan

2.3.1 Hallitusohjelma ja hallituksen toimintasuunnitelma

Työryhmä esittää, että hallitusohjelmasta tehdään entistä tiiviimpi ja yleisempi. Hallitusohjelman laatimisen jälkeen valmistellaan poliittisessa ohjauksessa hallitusohjelman täytäntöönpanoa edistävä hallituksen toimintasuunnitelma.

2.3.2 Hallituksen toimintasuunnitelman esitleminen eduskunnan valiokunnalle

Työryhmä esittää käytäntöä, jossa hallituksen toimintasuunnitelman valmistuttua ministerit esittelisivät vastuullaan olevat hallituksen toimintasuunnitelmaan sisältyvät keskeiset asiat ministeriön asioita pääasiassa käsittelevälle eduskunnan valiokunnalle.

2.4 Poliittinen johtaminen ja virkamiesjohtaminen

2.4.1 Pääministerin rooli hallituksen johtajana

Työryhmä esittää, että pääministerin toimintaedellytysten parantamiseksi pääministerin esikuntaa tulisi vahvistaa poikkihallinnollisen koordinaation mahdollistamiseksi.

2.4.2 Hallituksen strategiaistunnon kehittäminen

Työryhmä esittää, että hallituksen strategiaistuntoja käytettäisiin hallituksen työvälineenä tehokkaasti asioissa, joissa yhteinen sitoutuminen keskeisiin hankkeisiin tai asioihin on tarpeen. Strategiaistunto on hyvä hallituksen yhteisöllisen toiminnan työmuoto, jolle kulloinkin hallitus etsii itselleen sopivan toteuttamistavan.

2.4.3 Valtiosihteerit ja muut avustajat

Työryhmä katsoo, että kansliapäällikköjen asema ministeriöiden korkeimpina virkamiehinä on säilytettävä.

Työryhmä pitää nykyistä valtiosihteerien lukumäärää ja tehtävänjakoa tarkoituksenmukaisena. Olisi kuitenkin tarpeen huolehtia siitä, että pääministerillä on riittävästi käytössään pätevää avustajakuntaa.

2.4.4 Kansliapäällikkökokouksen kehittäminen

Kansliapäällikkökokoukselle annettavaa informointia on syytä lisätä. Sillä voisi olla vahvempi rooli erityisesti poikkihallinnollisten asioiden koordinoinnissa. Kansliapäällikkökokouksen asemasta ja tehtävistä olisi tarpeen säätää nykyistä tarkemmin valtioneuvoston ohjesäännössä.

2.5 Poikkihallinnollisten kokonaisuuksien johtaminen

2.5.1 Valtioneuvoston yhteiset poikkihallinnolliset toimielimet ja niiden resurssit

Työryhmä ehdottaa, että valtioneuvoston yleisistunto voisi pääministerin aloitteesta asettaa määräaikaista toimielimiä laajojen, poikkihallinnollisten asioiden valmistelua varten ja että valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:ään lisätään tätä tarkoittava säännös.

2.6 Toimenpiteet lainvalmistelun laadun kohentamiseksi

2.6.1 Hyvän lainvalmistelutavan noudattaminen

Työryhmä korostaa hyvän lainvalmistelun periaatteiden noudattamista sekä poliittisella tasolla että virkamiestasolla. Lainvalmistelussa on erityisen tärkeää poliittisen ohjauksen oikea-aikaisuus, riittävä aika ja resurssit virkamiesvalmistelulle, asiantuntijuuden hyödyntäminen sekä ministeriöiden keskinäinen yhteistyö ja yhteistyö lainsäädännön arviointineuvoston kanssa.

Tämän lisäksi työryhmä esittää, että poliittisesta valmistelusta vastaavat ministerit perehdytetään valtioneuvoston toimintaan sekä lainvalmisteluun ja hyvän lainvalmistelun periaatteiden noudattamiseen heti hallituskauden alussa.

2.6.2 Komiteat laajempaan käyttöön

Työryhmän mielestä komiteat ovat käyttökelpoinen lainvalmistelutapa harkiten ja viimeaikaista useammin käytettynä. Komiteoita tulisi käyttää yhteiskunnallisesti merkittävien, laajakantoisten hankkeiden valmisteluun. Ennen komitean asettamista tulee tehdä huolellinen esiselvitys.

2.6.3 Kaikkiin ministeriöihin lainsäädäntöjohtaja

Työryhmä ehdottaa, että ulkoasiainministeriöön, valtiovarainministeriöön, opetus- ja kulttuuriministeriöön, maa- ja metsätalousministeriöön, liikenne- ja viestintäministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön perustetaan lainsäädäntöjohtajan virka.

2.6.4 Oikeusministeriön rooli lainvalmistelun tukena ja sen voimavarojen vahvistaminen

Työryhmä esittää, että oikeusministeriölle osoitetaan vähintään kahden lainvalmistelijan kustannuksia vastaava lisäys toimintamenoihin, jotta ministeriö pystyisi nykyistä paremmin avustamaan muita ministeriöitä niiden lainvalmisteluhankkeissa erityisesti valtiosääntöoikeudellisissa ja muuta julkisoikeutta koskevissa kysymyksissä.

2.6.5 Lainsäädännön arviointineuvosto

Työryhmä pitää arviointineuvoston perustamista hyödyllisenä.

Työryhmä esittää, että mikäli esittelevä ministeriö ei perustellusta syystä voi noudattaa arviointineuvoston lausuntoa, ministeriö ottaa asiassa yhteyttä arviointineuvostoon ja merkitsee tämän neuvonpidon lopputuloksen hallituksen esitykseen.